

Onderzoek naar natuurbeheer schiet tekort

Het recente onderzoek waaruit bleek dat natuurbeheer door boeren de natuur niet verbetert, is te beperkt om er definitieve conclusies aan te verbinden, menen T.C.P. Melman, P. Terwan, J.A. Guldemond, H.A. Udo de Haes, M. van Heuven, C.H. Krantz, en H.J. de Graaf.

Natuurbeheer door boeren levert geen natuurwinst op, concluderen de onderzoekers David Kleijn en Frank Beersma van de Wageningen Universiteit. Vorige week kwam hun onderzoek prominent in de publiciteit (NRC Handelsblad, 15 en 16 oktober). Weggegooid geld dus, werd daar in de reacties aan toegevoegd – besteed het maar liever aan 'echte' reservaten-natuur. Het onderzoek rechtvaardigt deze ferme gevolgtrekkingen echter niet.

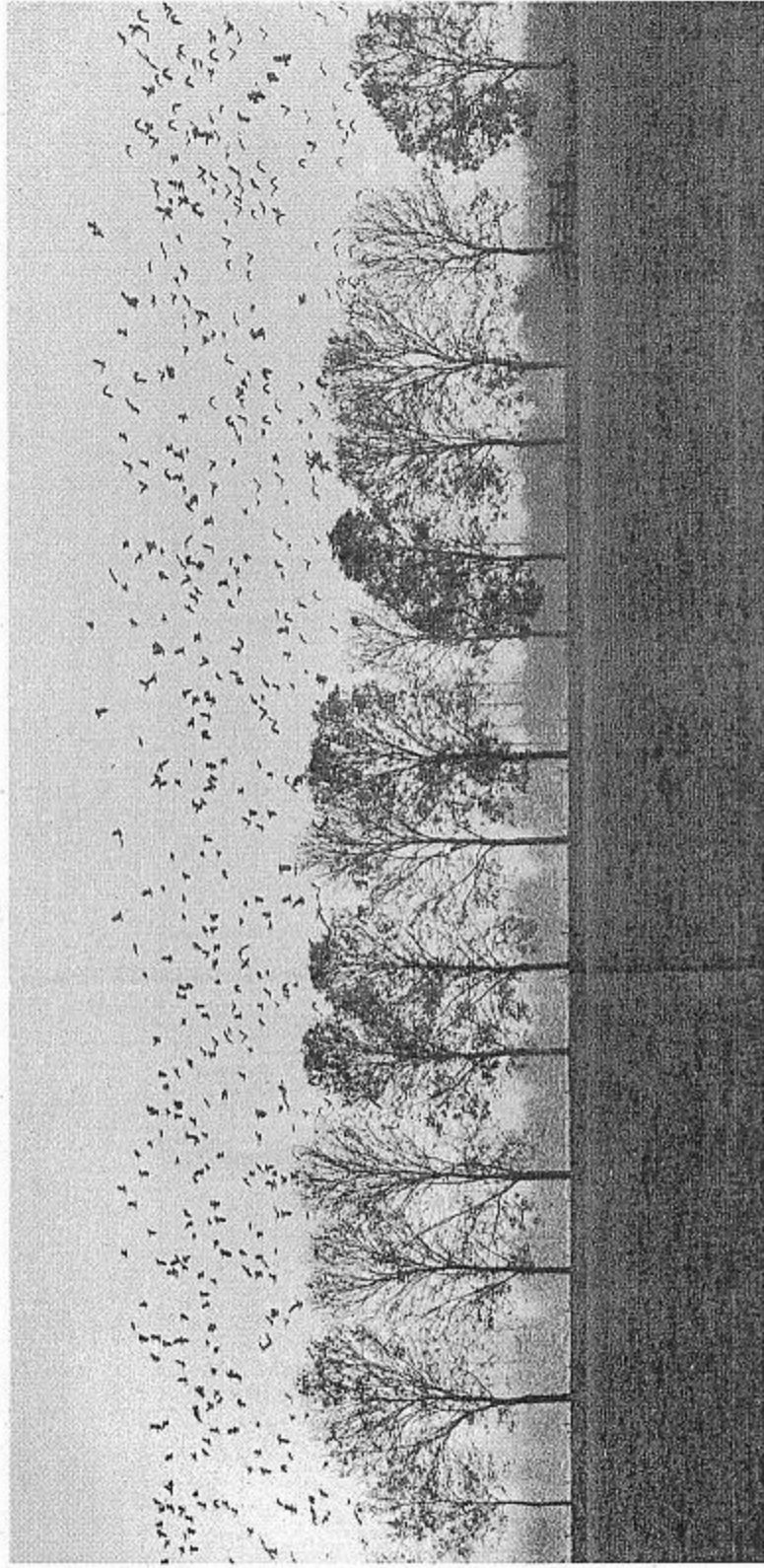
De effecten van agrarisch natuurbeheer zijn al jaren onderwerp van discussie. Onderzoekers laten in het algemeen een gemêleerd beeld zien: sommige maatregelen zijn zeer effectief, andere minder of niet.

Uiteraard moeten de effecten van agrarisch natuurbeheer goed worden beschreven en moeten be- wezen ondoelmatige beheersvo- men worden verbeterd of ge- schrappt. Ook wij zijn voor een ster- kere relatie tussen beloning en re- sultaat. De overheid heeft met een nieuw subsidiestelsel ook al een eerste stap gezet om zich in te dek- ken tegen ondoelmatige uitgaven.

In dit licht is het onderzoek van de vakgroep Natuurbeheer van Wageningen Universiteit zeker van belang. Nadere bestudering van het onderzoek en van de uit- spraken van de onderzoekers laten echter zien dat onderzoek en con- clusies niet in balans zijn.

In onze ogen kampt het Wage- nings onderzoek met vier beper- kingen:

- De onderzoekers hebben per ce- len met en zonder 'natuurcon- tract' eenmalig vergeleken. Die methode heeft echter zeer beperkte waarde. Verschillen in uitgangssituatie kunnen het beheerseffect namelijk geruime tijd maskeren. Daarom zou het beter zijn geweest de ont- wikkeling van de natuurwaarden op beide percelen te onderzoeken.
- Hoewel er weidavegelandcontracten met maaisdata variërend van 1 tot

De dichtheid aan weidavegels in het Groene Hart is de afgelopen jaren toegenomen. (Foto Freddy Rikken)

30 juni zijn onderzocht, laten de onderzoekers in hun analyse deze differentiatie achterwege. Verbetere- ring van het weidavegelandbeheer vergt echter een analyse van de af- zonderlijke beheersvormen.

De percelen met een natuurcon- tract zijn vergeleken met 'gange- baar' beheerde percelen. Maar wat is gangbaar? Onze eigen onder- zoekspraktijk leert dat tegenwoor- dig in de 'betere' weidavegeland- den vrijwel overal bescherming plaatsvindt. Zo vindt buiten de percelen met beheerscontracten in vrijwel alle weidavegelanden van betekenis (ten minste 330.000 hectare) nestbescherming plaats. Op veel vergelijkingspercelen kun- nen dus nesten zijn beschermd. In dat geval zijn de onderzoekers vooral bezig geweest om bescher- mingsvormen onderling te verge- lijken. Dat zou ook de geringe ge- vonden verschillen verklaren en bescherming is even effectief als uitgesteld maaien.

• Voor het beoordelen van de ef- fecten van botanisch beheer is een langere periode nodig dan de 5 à 6 beheersjaren van de nu onderzoch-

te percelen. Een waardevolle vege- tatie is snel verloren, maar traag hersteld.

Er is al veel onderzoek gedaan naar de effectiviteit van weidave- gelbeheer. Zo is vastgesteld dat nestbescherming zeer effectief is: er komen tweemaal zoveel nesten uit en veel vogelsoorten doen het

doorgaans nog minder bemest dan in beheersgebieden en zouden de resultaten dus nog geringer moe- ten zijn. En inderdaad: er zijn en- kele sprekende voorbeelden van reservaten waar de weidavegels achteruitgaan door verminderde bodemvruchtbaarheid. Op 'agra- risch' weidavegeland zijn de be- mestingsniveaus echter nog lang niet zo laag dat er een drastisch ef- fect op regenwormen zou kunnen optreden. Daarnaast vormen ook insecten voedsel voor jonge weide- vogels, en daarvan zijn er in de be- heerspercelen juist méér gevon- den. De verklaring van de onder- zoekers lijkt dus weinig valide.

De onderzoekers stellen in de media dat boeren economisch den- kende ondernemers zijn en daar- mee per definitie geen goede na- tuurbeheerders. Bovendien zou- den ze weinig van natuur weten. Daarmee gaan de onderzoekers echter voorbij aan belangrijke ont- wikkelingen: steeds meer boeren organiseren zich in agrarische na- tuurverenigingen, die het natuur- beheer professioneel ter hand ne- men en voortvarend scholing orga- niseren. Van zulke collectieven

zijn er inmiddels 100 actief. De on- derzoekers willen de resultaten van deze professionalisering niet afwachten en een deel van het geld voor agrarisch natuurbeheer toe- voegen aan het budget voor de 'echte' reservaten-natuur.

Voordat besloten kan worden tot een bijstelling van het beleid, zal echter eerst overtuigend moeten worden aangetoond dat de ene be- heersvorm inderdaad slechter scoort dan de andere. Daarin sla- gen de onderzoekers niet – zij on- derzoeken reservaten niet eens. Het is daarom van groot belang dat de plaats van boeren in het natuur- beheer niet onder druk wordt ge- zet door voorbarige conclusies van een te beperkt onderzoek.

T.C.P. Melman en P. Terwan zijn ver- bonden aan de stichting In Natura, J.A. Guldemond is verbonden aan het Cen- trum voor Landbouw en Milieu, H.A. Udo de Haes werkt bij het Centrum voor Milieukunde van de Universiteit Leiden, M. van Heuven en C.H. Krantz zijn verbonden aan Landstudiesbeheer Nederland en H.J. de Graaf is werk- zaam bij de afdeling Milieubiologie van de Universiteit Leiden.

Zet landschapbeheer door boeren niet onder druk op basis van voorbarige conclusies